

УДК 81'112.42.165.194

DOI: 10.31471/2304-7402-2019-3(55)-245-255

ДЕЯКІ ОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

В. В. Турчин, В. М Турчин

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57; тел. +380 (342) 50–60–78*

Стаття презентує інтегрований підхід до вивчення деяких онтологічних аспектів сучасної гуманітарної комунікації. Кожен феномен наукового життя має фундаментальну основу і сучасна гуманітарна комунікація не є винятком. Вона має власну незмінну онтологічну основу походження, існування та розвитку. Професійна комунікація у гуманітарній сфері базується на важливих складових частинах, які мають поліфункціональне онтологічне відображення, котре розглядається з метою об'єктивізації істини. Серед численних складових частин сучасної професійної комунікації у гуманітарній сфері центральне місце займає лінгвістичний процес філософії історії та прагматики як джерел розвитку науки. З позиції вивчення комунікативного процесу у контексті антропоцентризму та гуманізму онтологічний аспект дослідження вимагає додаткової уваги, інакше виникає ризик одностороннього висвітлення проблем, пов'язаних з гуманітарною комунікацією на сучасному етапі. Філософські та лінгвопсихологічні одиниці в німецьких текстах та дискурсах часом відіграють експресивну функцію та мають різноманітні конотації. Вони слугують засобом вираження прагматичних рис відповідних понять будучи евфонічними та доволі екзотичними у сучасному світі. Особлива увага приділяється способам подачі та передачі лінгвістичних, прагматичних та філософських ментальних стратегій, які характеризують мовця чи автора як авторитетну мовну особистість. Окремо виділяються дискурсивна та інтерпретаційна стратегії, які застосовуються для побудови кооперативної наукової комунікації, яка часто залежить від ментальних, політичних, культурних та сучасних філософських особливостей та рівня розвитку конкретної нації та цивілізації.

Ключові слова: *сучасна гуманітарна комунікація, онтологічні особливості розвитку, еволюційна система, проблеми комунікації, об'єктивна реальність.*

Постановка загальної проблеми та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Сучасна гуманітарна комунікація ґрунтується на онтологічних засадах свого виникнення, існування та розвитку. Проте, що ж є внутрішнім первинним спричинником будь-якого роду і виду виявлення, розгортання, процесу, як такого, що веде до прогресу

через рух розвитку, всі види спілкування, живу, мислячу істоту? У всіх народів на будь-якому ступені розвитку цей первинний чинник, прарушій, пракорінь процесу руху розвитку визначається як, дух, душа та її життя. Свого часу М. Гайдеггер влучно висловився у контексті даного питання: "Смертні – це люди. Вони зуться смертними, бо здатні вмирати. Тільки людина вмирає. Тварина пропадає. У неї немає смерті ні попереду, ні позаду неї" [1, с. 16]. Людина є людиною тільки тому (С. Франк), що вона є дещо більше, ніж просто людина, як природна істота, людина є людиною завдяки своїй духовності. Людина є цілісність, якій внутрішньо притаманна діяльність та варіативність (унікальність), як наслідок поєднання, взаємодії її соціальності та природності, що і становить **актуальність** дослідження. **Об'єктом** дослідження є сучасна гуманітарна комунікація, а її **предметом** – деякі онтологічні аспекти її становлення. Найрельєфніше вчення про душу сформувався у стародавніх греків, які розглядали душу, як безпосередній спричинник, первинний, апріорний фактор подальших причинно-наслідкових дій людини, науковця, мислителя, філософа тощо (Анаксимен, Піфагорійська школа, Геракліт, Емпедокл, Демокріт, Платон, Арістотель, Плотін тощо). Наймістовніше з цього приводу висловився Платон, де природа душі людини, на його глибоке переконання, нерозривно пов'язана зі світовою душею, де у ієрархії структурних частин душі він вирізняє дві, що домінують – розумну ("логістикон"), завдяки якій людина може щось ідентифікувати, усвідомлювати, думати, говорити, міркувати, діяти та нерозумну ("алогон"), з якою пов'язаний світ людських спонтанних, нераціональних емоцій, почуттів, переживань, хвилювань. Вони перебувають у протидії, результат якої залежить від того, яку позицію займе ще одна важлива частинка душі – воля й благородні почуття ("дюмоєйдес") [2]. Проїшли тисячоліття, проте і сьогодні ми також маємо справу із праобразом як "логістикону" (об'єктивність, раціональність, логічність, аргументованість), так і "алогону" (алогічність, суб'єктивність, спекулятивність, еклєктичність), а "дюмоєйдес" – це прагматичність, практичність, цілеспрямованість, частково стереотипність та традиційність, яка так само вдало чи не зовсім, перспективно, чи у інший спосіб відображається у всіх видах фахового, чи нефахового комунікативного забезпечення, на будь-якому його рівні існування у нашому сучасному суспільстві.

Осмислював первинний чинник становлення та виникнення індивіда, суспільства та комунікації, глибоко аналізуючи думки, які накопились за тисячолітню історію і К. Юнг, який відстоюючи ідею існування несвідомого, твердив що той, хто заперечує душу та душевне у науковій комунікації, фактично припускає, що наші нинішні знання психіки є вичерпними. Ця впевненість, очевидно, така ж неправильна як і припущення, що ми знаємо про природу всесвіту все, що треба знати і наші знання є скінченними. Людська психіка – частина природи і її загадковість, очевидно, теж майже безмежна, тому звідси випливає, що душевне

життя – це постійний субстрат усіх явищ свідомості, загальне тло, на ґрунті якого і в нерозривному зв'язку з яким можливі найвищі форми свідомості, зокрема, самосвідомість і предметна свідомість, що є знанням. Внутрішнє чуттєве життя кожного з нас, з якого починається будь-який первинний процес руху розвитку, особливе, хоча І. Кант назвав свого часу цей феномен "спільністю еґоїстичних цілей людини", варіації на одну спільну тему, несуттєві видозміни одного родового змісту, індивідів, у яких спільна мета, однак, різні шляхи, методи, мотиви її досягнення, тому душевне життя – це апіорна, бутійна, об'єктивна внутрішня даність людини, безпосередній процес дії якої, на даний час, на жаль, не підвладний нашій осягаючій думці, будучи при цьому істотним компонентом того, що істинно є, а ество душевного життя як самобутнього і самодостатнього світу лежить, очевидно, у до кінця нерозкритому та незбагненному феномені переживання – своєрідній, марґінальній, мінливій силі, дію якої відчуває все, з чим має справу людина, як прояву її загальнородової природи, невимірністю у безпосередній даності, що протистоїть стихійності, як цілеспрямована формуюча енергія самого душевного життя, включаючи в себе чуттєво-емоційну, вольову, ідеально-розумову та інші сфери прояву [3], що обумовлюють багатогранну свідому спектральну комунікативну взаємодію людського організму з навколишнім буттям.

Процес самонабуття антропологічної цілісності у комунікативному вимірі, надаючи людині онтологічні свободи, породжує потребу у творчості (що є головним проявом та виявом розумної соціальності) як глибинній апіорній інтенції, що у свою чергу вимагає правильної самооцінки зовнішнього світу, вільного волевияву думки – вільнодумства, яке є одним із найсуттєвіших рушіїв процесу руху розвитку, що мало прояв на усіх історичних етапах розвитку людства і результатом чого є комунікація, зафіксований комунікативний процес, який свідчить, що людина як діяльна цілісність характеризується не тільки чистими контрадикторними опозиціями раціонального чи ірраціонального (що є дуже зручними в науці у плані уникнення подальших ускладнень дослідження), а радше їх симбіозом, незбагненим, та все ж пізнаваним світом її внутрішніх сутностей, душевним життям як своєрідним відтінком об'єктивного, онтологічного, неосяжного, вічного, суцього, яке постає у процесі філософії історії лінґвістики на різних рівнях, доказом чого є розмаїтість наукової думки, поглядів, трактувань та тверджень, шкіл та світоглядних, концептуальних систем на кожного разу одну і ту ж, чи похідну проблему, явище, процес, феномен, і вирішення якої пропонується майже завжди трохи іншим способом, методом, тому що це комунікація, фахова комунікація, той єдино істинний і правильний феномен, який може і призводить до проміжної істини, наближаючи до істини абсолютної, здійсненої у тривалому періоді діахронічного процесу у віках.

В історії європейської наукової думки пізнання спершу усвідомлюється як процес перенесення речей (чи їх особливих, але певною мірою точних копій) в царину людської свідомості. Це започаткувало проблему трансцендентального в онтології гуманітарної науки. І. Кант в "Пролегоменах" пише: "Слово трансцендентальне ... означає не те, що виходить за межі всякого досвіду, а те, що досвіду (а ргіогі) хоча і передує, але призначене лише для того, щоб зробити пізнання досвідом. Коли ці поняття виходять за межі досвіду, тоді їх застосування називається трансцендентним і відрізняється від іманентного застосування, тобто обмежується досвідом" [4, с. 180]. І. Кант стверджує, що майже всі доступні нам пізнавальні значення (крім почуттів задоволення – незадоволення і волі) є чимось таким, що стає доступним для нас завдяки трансцендентальній єдності апперцепції (самосвідомості). Таким чином, він закладає для всієї науки принцип саморефлексивності, названої пізніше як саморефлексивна діяльність, що дає відповідь на запитання про природу пізнання і свідомості взагалі, як чогось в собі і для себе відкритого. Проблема вирішується через перетворення індивідуальної пізнаючої душі, як і всього пізнаваного, лише в моменти самопокладання абсолютного, що виступає як якесь єдине "вселенське мислення". Його вищим здобутком є трансцендентне зобов'язування, що засвідчується власне безпосереднім відчуттям, що я повинен мислити істину саме так, а не інакше (Г. Ріккерт). Всілякий можливий емпіризм кладе посеред своїх основоположних понять саме поняття пізнавальних здатностей, а тому він приречений на "вічне повернення" до трансцендентистського розколу буття на взаємопотойбічні сфери і може тільки приховувати актуальність і нерозв'язність для нього проблеми трансцендентності. Кантова спроба кваліфікації пізнання як саморозкриваючого себе процесу вказує правильний шлях для її ефективного вирішення в подальшому, а трансценденталістський підхід за своєю суттю залишає відкритою можливість для спроб витлумачення пізнання і як матеріальної діяльності, що розкриває себе саму [5]. Констатація пізнання як діяльності, що при відповідних умовах розкриває себе саму, стало прийнятною узагальнюючою підвалиною для побудови численних відомих гносеологічних теорій у будь-якому форматі та формі прояву, як на ідеалістичних, матеріалістичних, так і інших засадах, що не тільки не втратило своєї актуальності, але продовжує свій розвиток, зокрема, і при глибинному вивченні комунікативних процесів у наш час.

Важливим чинником онтології наукового знання та пізнання, завжди була і залишається інтуїція, яка є безпосереднім чинником, більшою чи меншою мірою, будь-якого комунікативного процесу, відповідно до його рівня і ступеня складності. Перші спроби теоретичного пояснення явища інтуїції закладені вченням Платона про анамнезис, де саме у питанні про наявність безпосереднього знання і джерел його появи вперше спостерігаються риси постановки та аналізу проблеми. Розгляд особливого виду знання, яке виникає через розумове споглядання та є

осягненням істини без обґрунтування чи доказу, стає гносеологічною проблемою, яка, правда, на зовсім іншому рівні дослідження та аналізу не втрачає актуальності і у наші дні. Платон вирішує дане питання типово для науки того часу, де пізнання у ракурсі інтуїції фактично стає пригадуванням потусторонніх істин. Платон в "Меноні" твердить: "А якщо душа безсмертна ..., бачила все, ... і немає нічого такого, чого б вона не пізнала б; тому нічого дивного в тому, ... що вона може ... згадати все, що їй було відомо ... – це пригадування" [6, с. 167]. Вирішуючи у такий спосіб проблему природи знання, він розглядає і питання можливих видів знання – це мислення, розум, віру та подобу. Мислення, на його думку, є спогляданням розумом самого себе, звільнене від будь-якої чуттєвості. Здоровий глузд – це споглядання предметів та їх ідей розумом. Знання, яке виникає в такому випадку є дискурсивним, а не безпосереднім, як при мисленні. Пізнавальні можливості здорового глузду нижчі за розумові, але вищі від чуттєвого пізнання. Справжнє знання людини, зазначає він в "Театеті", не зводиться до чуттєвого сприйняття, думки або вірної думки, воно набувається лише через раціональний, тобто інтелегібельний (той, що осягається розумом, інтелектуальною інтуїцією, а не чуттями) досвід ("Федон"), що пов'язано з попереднім існуванням душі в світі ідей, в якому вона безпосередньо сприймала істину. Цікавою у порівнянні до Платона є концепція інтуїції Р. Декарта, який вважав, що можуть існувати істини, які безпосередньо осягаються шляхом розумового умогляду, причому істина у прямому своєму змісті означає відповідність думки предметам, що знаходяться за межами досяжності думки, воно означає лише, що ці предмети можуть служити об'єктами істинних наших думок, але ми не можемо дати ніякого логічного визначення, що допомагає пізнати природу істини. Покладене у основу наукової концепції Р. Декарта положення – "мислю, значить існую", свідчить про визнання більшої цінності умоглядного пізнання над чуттєвим і є продовженням традиції Платона. Інтуїція трактується ним як раціональна операція, за допомогою якої безпосередньо, без використання логічних визначень та доказу вбачається істина в процесі набуття знань про предмети та явища дійсності. Р. Декарт підкреслює, що під інтуїцією розуміє не віру в хиткі свідчення органів чуття і не оманливі судження безладної уяви, але поняття ясного та уважного розуму. Воно породжується тільки його зусиллям, і завдяки своїй простоті та очевидності є більш достовірним, ніж знання набуте через дедукцію. Тобто, безпосередність інтуїції мислиться ним як осягнення істини без допомоги формально-логічного виводу, що відрізняє даний різновид знання від дискурсивного, який базується на правилах логічного визначення і процедурах доказу. Концепція Р. Декарта характеризується апіорним трактуванням характеру продукту інтуїтивного пізнання – знань [7].

Інтуїцію ще прийнято розділяти на "ейдетичну" та "концептуальну". Перша є процесом, результати якого полягають у безпосередньому

осягненні в реальності чого-небудь нового, наочного і самоочевидного (закон всесвітнього тяжіння І. Ньютона та образ падаючого яблука). Концептуальна інтуїція дає можливість стверджувати щось таке, що суперечить усталеним поглядам і тим самим не виводиться з прийнятої у науці на певному її етапі розвитку системи знань. Сферою її побутування виступає не лише суто наукове пізнання, але й лінгвістична практика, інженерна та художньо-творча діяльність. Ця різновидність інтуїції допомагає творити нові ідеї, які інколи можуть навіть суттєво конфліктувати із існуючими та усталеними теоріями. Часто інтуїція характеризується також раптовістю і несподіваністю рішення проблемної ситуації, яка може мати місце у різних сферах діяльності людини – вирішення проблемної, назрілої, конфліктної комунікативної ситуації у побуті, науковій, технічній, дипломатичній сфері художньої творчості; і фактор тривалості, коли для цього є необхідні передумови – розміреність, спокій, розважливність, відсутність будь-якої гектики на будь-якому рівні. Миттєве осягнення є кульмінаційним моментом творчого або пізнавального акту (згадаймо знайомий історичний переказ про "єврику" Архімеда або інтуїтивно-творчий сон винахідника періодичної системи Д. І. Менделєєва, чи умоглядно-інтуїтивну всесвітньовідому і актуальну концепцію, більше відому як теорія ймовірностей А. Айнштейна) тощо.

Уже древні помітили, що висловити свою думку недостатньо, щоб прийти до об'єктивного результату, оскільки думки бувають різними, подібними і неподібними, різними, протилежними та взаємовиключаючими, і такий закон та аксіома життя, що немає нічого ні однакового, ні однорідного, починаючи із спектру світла і закінчуючи буденною точкою зору на практично будь-яке питання чи проблему, що є іншою важливою онтологічною складовою та окремим аспектом дослідження сучасної гуманітраної комунікації. Кожен співрозмовник, на відстоювання своєї комунікативної позиції мав у деякий історичний час певний на той час як аргумент (судження, точку зору, світоглядну основу, спонтанну волю та прагнення, емоційне прагнення), який міг бути реалізований тільки у критиці, як обґрунтованій (ілюзорно, уявно, схоластично, ідеалістично, метафізично, софістично, скептично, еkleктично, релігійно, містично, релігійно-містично тощо), так і необґрунтованій, і саме критика є наступним важливим чинником на шляху досягнення певної об'єктивної чи суб'єктивної мети.

Першим великим закарбованим в історії науки майстром критики був Сократ, який використовував її як засіб логічних протиріч у судженнях і визначення способів позбавлення їх. Його метод являв собою ідеалістичну діалектику понять, це було свого роду мистецтво викривати протиріччя у поглядах і судженнях опонента шляхом конфлікту самих цих поглядів, який включав: 1) іронію, 2) маєвтику, 3) індукцію, 4) визначення. У Сократа критика вперше в історії наукової думки виступає як розгорнута форма її руху у процесі пізнання, як спосіб вирішення ло-

гічних протиріч, як комунікативне доведення істини з критичної думки. Деструктивний скептицизм (що і сьогодні інколи має своє місце в науці), який з'явився дещо пізніше, звів нанівець раціональне зерно, яке започаткував Сократ, тому що основним принципом у представників цього напрямку було заперечення істинності пізнання взагалі. Саме це твердження є основним у Протагора, Горгія, Піррона, Тімона, Енесідема та Секста-Емпірика. Підґрунтям критики мови, так само як мовного реформаторства є семіотична природа мови. Ключові моменти цієї проблеми були визначені ще Платоном у діалозі "Кратил" у зв'язку з проблемою характеру зв'язку між словом та предметом, тобто чи є цей зв'язок природним, чи встановленим довільно за угодою [8, с. 27], що становить актуальність незважаючи на тисячолітню давнину і сьогодні. У науковому світі критику у сучасній гуманітарній комунікації трактують по-різному. Так, болгарський дослідник М. Янков ділить критику на два види: а) критика, предметом якої є сама об'єктивна реальність; б) критика ідей стосовно цієї реальності. Ю. А. Харін виділяє три типи критики: конструктивну, деструктивну, нігілістичну. П. В. Алексєєв: деструктивну, паралізуючу, корегуючу, виховну. А. І. Карагодін: ідеалістичну, підвидами якої є апологетично-догматична і нігілістична деструктивна критика та матеріалістичну, яка служить логічним підґрунтям істинності будь-якої наукової системи. М. Янків вважає, що критика здійснюється на предметно-теоретичному рівні і пізнавальний процес повинен служити відкриттям: 1) існуючого стану об'єкта, його структури, сутності і механізмів функціонування; 2) тенденцій розвитку майбутніх варіантів існування; 3) співвідношення "негативного" і "позитивного"; 4) можливостей і шляхів практичного "втручання" людини в "руйнування" (заперечення) "негативного" і збереження "позитивного" в старому та утвердження нового [9, с. 75, 32, 7, 16, 17, 20, 51, 41]. Для К. Поппера критика – це механізм перевірки наукових тверджень і тільки потім критика ідеології та соціальної міфології, в той час як для Т. Адорно критика є розкриття пізнанням суспільних протиріч, критична зміна соціального світу [10].

Очевидно, що прагнення відповісти на питання істинні це судження чи ні, потрібно знати, що ж, власне, означає знати?; що завжди буде відкритим, оскільки древня сентенція говорить *tempora mutantur et nos mutamur in illis*, а це означає, що допоки існує, живе і розвивається наукова думка і існує фахова комунікація, постійно будуть виникати питання процесу і уточнення знань, істини, тому що ж насправді означає в гуманітарній комунікації такий онтологічний феномен як знання та істина, і з чого він починається?

Дослідження рефлексії як способу обґрунтування людської суб'єктивності, яка проявляється у творчості, і в тому числі науковій, спрямоване на подолання функціоналізму та редукціонізму у методологічних та світоглядних підходах як до проблеми людини, так само і процесу гуманітарного пізнання. Проблема дослідження та обґрунтування рефлексії у

науці отримала значної теоретичної (І. Кант), концептуальної розробки (Г. В. Ф. Гегель), стала однією з центральних категорій (І.-Г. Фіхте, Е. Гуссерль), проте слід не забувати, що поняття рефлексії має ще один підтекст – відображення, і в цьому значенні воно інколи може виступати як інтуїція, яка на певному етапі об'єктивним чинником організації наукового пошуку і привела свого часу до такого ключового поняття як знак. Знак і його значення за Л. С. Виготським, становлять серцевину людської психіки, свідомості, утворюючи специфічну суб'єкт-об'єкту єдність "миследіяльності". Проте знак має не тільки значення, а й смисли. На смисловий бік проблеми знаку в психології звернув увагу О. М. Леонтьєв. Зовнішня чуттєвість пов'язує в свідомості суб'єкта значення, що несуть в собі способи, предметні умови і результати дій незалежні від суб'єктивної мотивації людини, з реальностями об'єктивного та суб'єктивного світу, проте в індивідуальній свідомості значення "психологізуються", "скидають" свій понадіндивідуальний спосіб існування.

Вводячи поняття "особистісних смислів" у психологію, О. М. Леонтьєв пояснює, що те, що ми називаємо переживаннями є суттю явища, які виникають на поверхні системи свідомості, у формі яких свідомість виступає для суб'єкта у своїй безпосередності. Самі переживання не відкривають суб'єкту своєї природи, хоч вони видаються внутрішніми силами рухаючи його діяльністю, проте їхня реальна функція полягає лише в наведенні суб'єкта на їхнє дійсне джерело, в тому, що вони сигналізують про особистісний смисл подій, примушуючи немов би призупинити на мить потік своєї активності, вдивитися в життєві цінності, що склалися у нього, щоб віднайти себе в них, чи, можливо, переглянути їх. Вирішальною обставиною функціонування значень знаку в індивідуальній свідомості є те, що вони реалізують не самих себе, а рух втілюючого себе в них особистісного смислу "цього задля-себе-буття конкретного суб'єкта" (О.М. Леонтьєв), тому втілення смислу в значеннях комунікативних ситуацій – це глибоко інтимний, психологічно змістовний, зовсім не автоматичний та одномоментно здійснюваний процес, про який психолінгвістика знає лише як про часткові прояви, що були об'єктами наукових пошуків, в тому числі в явищах "раціоналізації" людьми їхніх дійсних спонукань, в переживанні муки переходу від думки до слова та цільнооформленого висловлювання.

Між свідомістю та реальністю воістину видно провалля смислу (Е. Гуссерль). Сама нерукотворна природна організованість отримує сенс як гармонійна, природна, доцільна саме в неприродному світі, коли людина може сама створювати цілі, роздвоюючи доцільність на корисність та безкорисливість, творити "за мірками" природного та створювати свої, переступаючи і їх, скидаючи з себе тягар розмірності протагорової тези. Людина є "мірилом" всіх існуючих і неіснуючих речей настільки, наскільки вона не стає "виміром" ні для речового світу, ні світу

взагалі, і не перетворює світ на свою "мірку" [11]. Наукове пізнання як процес діяльності людини пов'язане безперервним і об'єктивно зумовленим та свідомим переглядом наукових засобів, способів, шляхів безумовно застосовує рефлексивне судження для побудови наукових теорій, свідченням чого є коловорот процесу наукової комунікації.

Знання виступило як об'єкт філософської рефлексії ще у сиву давнину. Так виникла логіка – вчення про мислення, що пізнає світ, хоча на думку деяких авторів мислення древніх народів та цивілізацій характеризується (В. Д. Тітов) не логікою, у сучасному значенні слова, а протологікою, дологікою або пралогікою, яка поставала шляхом незчисленних спроб та помилок, здійснюючи первинне накопичення інтелектуального досвіду людства. Індикаторами раннього логічного розвитку є не обов'язково письмові свідчення – це можуть бути і пам'ятники матеріальної культури та мистецтво. Сліди впливів і композиційні прийоми дозволяють судити про розумові здібності до аналізу, синтезу, абстрагування та гіпотетичного передбачення [12]. Проте від часів Арістотеля філософія та її частина – логіка, проникаючи у суть мислення не могла пройти повз іманентну складову – мову, що є безпосередньою реальністю думки. Арістотель був одним із перших філософів, котрий взяв мову за вихідний момент в аналізі мислення. На поверхні мислення виступає як речення, тому для Арістотеля судження – це висловлення, яке стверджує або заперечує щось про що-небудь. Судження складається з термінів, а категорії – це вищі роди висловлювань. Важливим є те, що він ніколи не забував про віднесеність висловлювань, слів і речень до об'єктивної реальності, до світу речей та явищ, а пізнання завжди провадить розшуки у чотирьох напрямках: "що річ є таке?", "чому вона є?", "чи є вона?", "що вона є?" [13, с. 4,5]; а й справді, що гуманітарна комунікація є таке?; чому вона існує?; чи є вона у справжньому сенсі завжди постульовано фахово об'єктивною?; що вона являє собою в дійсності, у залежності від спектру дослідження? – ось необхідний мінімум запитань, які становлять велику, цікаву та захоплюючу **перспективу для подальших досліджень**.

Таким чином, онтологічні проблеми, процеси виникнення, становлення і розвитку сучасної гуманітарної комунікації, які з'явились та наблизились ще у сиву давнину, становлять жвавий науковий інтерес і у наш час. Втім, це є закономірно, тому що онтологічні аспекти є іманентною складовою, базисом гуманітарної комунікації, без якої не буває і не може існувати міцної та надійної надбудови у вигляді обгрунтованих досліджень, трактувань, теорій та класифікацій.

Література

1. Мулярчук Є.І. Феномен конечності буття людини. Екзистенційний та етичний аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. "09.00.01 – онтологія, гносеологія, феноменологія" / Мулярчук Євген Іванович: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 1996. – С. 16.

2. Черній А.М. Антропологічна цінність у релігієзнавчому вимірі: дис. на здобуття наук. ступеня докт. філос. наук: спец. 09.00.11 – "релігієзнавство" / Черній Анатолій Михайлович: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 1996. – 366 с.
3. Черній А.М. Антропологічна цінність у релігієзнавчому вимірі: дис. на здобуття наук. ступеня докт. філос. наук: спец. 09.00.11 – "релігієзнавство" / Черній Анатолій Михайлович: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 1996. – 366 с.
4. Хофмайстер Х. Что значит мыслить философски?: [монографія] / Хаймо Хофмайстер. – Спб.: Лань, 2000. – С. 180. 5.
5. Корпало Т.І. Проблема трансцендентальності в теорії пізнання: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. "09.00.01 – онтологія, гносеологія, феноменологія" / Корпало Тамара Іванівна: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 1996. – 174 с.
6. Хофмайстер Х. Что значит мыслить философски?: [монографія] / Хаймо Хофмайстер. – Спб.: Лань, 2000. – С. 167.
7. Княжук О.П. Інтуїція в контексті евристичної функції мистецтва: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. "09.00.01- онтологія, гносеологія, феноменологія" / Княжук Олена Петрівна: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 1997. – 182с.
8. Яворська Г.М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс (методологічний, соціолінгвістичний, етнокультурний аспекти): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. "10.02.04 – германські мови" / Яворська Галина Михайлівна: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2000. – С. 27.
9. Пунченко О.П. Гносеологические основания философской критики: [монографія] / Олег Петрович Пунченко.- Одесса: Астро Принт, 2000. – С. 75, 32, 7, 16, 17, 20, 51, 41.
10. Булавина Т.В. Коммуникация в науке: проблема идентичности: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. "09.00.09 - філософія науки" / Булавина Тамара Владимировна: Харківський державний університет. – Х.: 2000. – 201 с.
11. Мазур Т.Г. Філософська рефлексія як спосіб обґрунтування суб'єктивності: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. "09.00.01- онтологія, гносеологія, феноменологія" / Мазур Тамара Григорівна: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 1996. – 195 с.
12. Титов В.Д. Логическое знание в его социально-исторической детерминации (древность и средние века): дисс. на соискание научн. степени докт. филос. наук: спец. "09.00.06 – логика" / Титов Василий Дмитриевич: Санкт-Петербург, 1995. – 342 с.
13. Попович М.В. Логіка і наукове пізнання: [монографія] / Мирослав Володимирович Попович. – К., 1971. – С. 4-5.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 6.02.2019 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором Аркушиним Г. Л.*

**SOME ONTOLOGICAL ASPECTS OF MODERN
HUMANITARY COMMUNICATION****W. W. Turchyn, W. M. Turchyn***Vasyl Stefanyk Precarpathian National Universiti;**76000, Ivano-Frankivs'k; Shevchenko Street, 57; ph.+380 (342) 50-60-78*

This scientific article presents an integrated approach to the study of some ontological aspects of modern humanitarian communication. Each phenomenon in science life has fundamental basis and modern humanitarian communication is not an exception, because it has own invariable ontological basis of origin, existence and development. Professional communication in the humanities is based on immanent constituents that bear multifaceted ontological reflection to be investigated with a view to objectivise truth. Modern professional communication in the Humanities has a number of immanent constituents among which the leading place is taken by the linguistic process of philosophy of history and pragmatics as some of the sources the development of science. Modern humanitarian communication is based on ontological peculiarities, regularities of its origin, existence and development. If one does not pay enough attention to the ontological aspects in research of the communicative process together with the anthropocentrism and humanism, it results in the one-sided enlightenment of relevant problems, connected with the humanitarian communication of the present time. The philosophical and linguo-psychological lexical units perform in German texts and discourses sometimes an expressive function and various connotations. They serve as vehicle of expressing pragmatic traits of corresponding notions owing to their being euphonious and exotic in our modern life. Particular attention is paid to the way of the linguistic, pragmatic and philosophical mental intelligence strategies that characterise the speaker/writer as an authoritative linguistic personality. Emphasized here are discursive and interpretive strategies tactics used to construct a cooperative scholarly communication, which sometimes depend on epochal intelligence, political, cultural, immanent philosophical peculiarities and development of present nation and civilization.

Key words: *modern humanitarian communication, ontological peculiarities of development, evolution system, problems of communication, objective reality.*